

Naujosios kartos bendravimo ypatumai

Visuomenės vystymasis visada susijęs su kartų kaita. Naujos ir ankstesnės kartos visada yra skirtingos, dėl to visada iškyla ir ateityje tikrai iškils kartų bendravimo konfliktai. Anot **sociologinės kartų** teorijos autorių, kartų komunikavimo konfliktą sukelia ne žmonių amžius, bet įvairių kartų skirtingos vertybių sistemos. Ir tai grindžiama tuo, kad vertybių sistemos formavimasi lemia du faktoriai, tai:

1) aplinka (ką sudaro politinių, socialinių, ekonominių, technologinių veiksnių kompleksas), kurioje vaikas auga iki 12-14 metų;

2) auklėjimo sistema šeimoje.

Susiformavusi pradinė vertybių sistema išlieka visą gyvenimą. O kintant visuomenei, kinta pačios vertybių sistemos, ir taip vis atsiranda naujos kartos.

Dabar labiausiai aptarinėjama karta yra vadinama Z karta, arba dar kitaip - „Google“ karta, nes nuolat ieško informacijos. Z kartos vaikai dažnai pasižymi hiperaktyvumu, negalėjimu susikaupti ties viena veikla. Z kartos atstovai mieliau renkasi individualią veiklą, kur nereikia su niekuo tartis, derintis ar ieškoti kompromisų. Z kartos atstovai yra labiau vartotojai, o ne kūrėjai ar tobulintojai. Vienu metu Z kartos atstovai be jokio streso gali atlikti keletą, atrodytų, tarpusavyje visai nesuderinamų darbų. Šie vaikai kasdien susiduria su internetu, nepaleidžia iš rankų savo išmanaus telefono, o knygas ar komiksus mieliau skaito planšetiniuose kompiuteriuose. Šiuolaikinė karta nemėgsta prievartos, ilgų pamokslų ir griežtų taisyklių bei apribojimų. Autoritetu jiems tampa asmuo, pateikęs žinių, kurių jie negali rasti internete. Z karta nori, kad su jais būtų tariamasi, suaugusieji bendrautų kaip su sau lygiais. Tokie vaikai pabrėžia, kad žino savo teises, bet pamiršta pareigas.

Naujų technologijų spartus vystymasis yra viena iš priežasčių, kodėl dabartinėm kartom sunkiau susikalbėti tarpusavyje. Dabartinių kartų viena iš nesusikalbėjimo priežasčių - nauji Z kartos komunikavimo gebėjimai, kurie atsirado naudojant technologijas komunikacijos procese. Ir šį kartų konfliktą sėkmingiausiai galima mažinti, patiems vis labiau įvaldant medijų raštingumą.

Kai kurie mokslininkai teigia, jog daugelis iš mūsų balansuoja ant tam tikrų sutrikimų briaunos, kadangi kasdieninis naudojimasis technologijomis gali sukelti tokius psichologinius sutrikimus, kaip: narcisizmą, socialinę fobiją, dėmesio trūkumo sutrikimus, depresiją. Paauglių dažni nuotaikų svyravimai jau vadinami Facebook depresija. Intensyviai mobiliuosius telefonus naudojantiems žmonėms kartais atrodo, kad jie jaučia mobilaus telefono vibraciją, nors kišenėje jo iš viso nėra.

Dabartinis išskirtinumas dar ir tame, kad jei anksčiau būdavo, kad visos kartos, nors ir turėjo skirtingus požiūrius, bet dar gyveno vienoje realybėje, tai dabar tos realybės jau yra skirtingos. Dabartinės Z kartos informacijos paieškų ir bendravimo būdai, kylančios jiems idėjos **iš esmės** skiriasi nuo ankstesnių kartų. Jų gyvenimas persikėlė labiau į virtualią erdvę. Tai labai keičia ir bendravimą su šeimos nariais, bei su aplinkiniais. Komunikacijos teorijos kūrėjas Haroldas Lasvelas rašė: *„siekiant paaikškinti komunikacijos esmę, reikia atsakyti į kelis klausimus: kas sako? ką sako?*

kokiu kanalu? ir koks efektas?” Vadinasi, sėkmingas komunikacijos procesas priklauso nuo to kaip informacijos siuntėjas ir gavėjas supranta ženklų - žodžių, gestų - prasmę.

Jei XX a. labiau pasižymėjo tiesiogine komunikacija bei komunikacija naudojant laidinį telefoną, tai XXI a. komunikacijos pobūdis jau iš esmės keičiasi: tai SMS žinutės, socialiniai tinklai, SKAIPas, Mesendžeris, Vaiberis. Tyrimais yra paskaičiuota, kiek Z kartos atstovai laiko praleidžia siųsdami žinutes:

- 55% respondentų per dieną 1 val. skiria žinučių rašymui,
- 36% - iki dviejų valandų per dieną skiria žinučių rašymui,
- 9% - daugiau nei dvi valandas.

Panašios tendencijos nustatytos tiriant Facebook naudojimą:

- 45% prie Facebook praleidžia apie valandą per dieną,
- 18 % -dvi valandas,
- 36% daugiau nei dvi valandas.

Vadinasi, Z kartos bendravime keičiasi ir informacijos priėmimo kanalai, kai pereinama nuo garsinio informacijos priėmimo, prie vaizdinio kanalo, žiūrint ir fiksuojantis į tekstą. Tai kartu paaiškina, kodėl šiai kartai sunku ilgai ir atidžiai klausytis. Jie tam neformuoja įgūdžio...

Kartu tyrimai rodo, kad naujų technologijų naudojimas nemenkina Z kartos bendravimo įgūdžių.

Tačiau... kiti tyrimai apie naujų technologijų poveikį komunikacijai teigia, kad asmenys, kurie daug laiko praleidžia socialiniuose tinkluose, tampa izoliuoti, praranda teisingus konfliktų sprendimo gebėjimus. Pernelyg didelis interneto naudojimas, silpnina draugystės ryšius su aplinkiniais, mažina domėjimąsi supančia aplinka. Naršymą internete jau galima lyginti su greita televizijos kanalų peržiūra, vos ne impulsyviai spaudinėjant pultelį. Ir tai jau tikrai nėra komunikacijos procesas. Naršydami internete mokiniai patiria trumpalaikį pasitenkinimą, kuris, dejà, tik dar labiau ugdo priklausomybę internetui. O intensyvus naršymas internete gali sukelti ne tik depresiją, bet ir socialinį nerimą.

Z kartos asmenys komunikavimo tikslais dažnai naudoja momentinius pranešimus, sudarytus iš žinučių, kai siunčiama iš mobilaus ryšio telefono ar kompiuterio. Tyrimai rodo, kad net 75% paauglių, naudoja būtent šią komunikacijos priemonę, o 48% siunčia momentinius pranešimus ne mažiau kaip kartą per dieną. Laikoma, kad ši komunikavimo priemonė užtikrina privatumą ir yra susijus su **laimės pojūčiu**.

Viena iš populiariausių Z kartos asmenų bendravimo priemonių - trumposios žinutės „kitaip SMS“ Ir jų naudojimo dažnis sparčiai didėja. Jei 2001m. Norvegijoje atliktas tyrimas parodė, kad vienas 19-21 metų amžiaus asmuo per dieną pasiuntė 7 žinutes. Tai 2007 m. SMS, išsiųstų per dieną, skaičius padidėjo beveik tris kartus. JAV atliktas tyrimas parodė, kad 18 -24 metų asmenys vidutiniškai išsiuntė 109 SMS, vadinasi apie 3200 SMS per mėnesį.

Tyrimais taip pat patvirtinta, kad SMS žinutės naudingos tuo, kad jomis galima perduoti tokią informaciją, kurios neišdrįstų pasakyti bendraujant akis į akį. Tačiau SMS naudojimas nėra tinkamas rimtų problemų ar konfliktinių situacijų sprendimui, kadangi tiek siunčiama, tiek priimama informacija yra ribojama.

Kalbant apie virtualios aplinkos naudą Z kartos asmenims, pastebėta, kad internetiniai socialiniai tinklai puikiai naudojami ne tik naujiems komunikacijos ryšiams bei draugams atrasti, bet ir esamiems bendravimo ryšiams sutvirtinti. Jie dažnai veikia kaip tiltas tarp internetinio ir realaus pasaulio. Tyrimais nustatyta, kad 43% interneto vartotojų internetines bendruomenes laiko tiek pat svarbias kaip realiame gyvenime, ir jaučiasi stipriai susieti su atitinkama internetine bendruomene. Taip pat internetines draugystes jaunimas savo reikšme sutapatina su draugyste realiame gyvenime. Jas vertina kaip ilgalaikes, patikimas ir labai prasmingas. Ir paklausus, kiek jie turi draugų, priskaičiuoja ir internetinius draugus.

Tyrimais įrodyti tokie bendravimo virtualioje erdvėje privalumai, tai:

- ugdo gebėjimą bendrauti su kitais,
- toleruoti skirtingą nuomonę,
- išreikšti savo mintis ir jausmus priimtiniu būdu,
- ugdo kritinį mąstymą,
- padeda atrasti save,
- užtikrina gerą savijautą.

Pasirodo, Z karta tikrai nėra blogi komunikacijos dalyviai, jie paprasčiausiai tai daro tik kitu būdu. Kad neatitrūkti nuo bendravimo, dažnai net miega šalia mobiliųjų telefonų. Z kartos paaugliams eiti bendrauti su draugais, tai reiškia susisiekti mobiliuoju telefonu, ar kompiuteriu.

Kadangi Z karta labiau orientuota į rezultatą, o ne į procesą, tad nori gauti tikslus, trumpus atsakymus į juos dominančius klausimus. Tai atsispindi jų tekstai žinutėse, kuriose gausu trumpinimų, simbolių. Dėl to didėja takoskyra tarp realios šnekamosios kalbos ir rašomosios kalbos.

Trūkumai bendravimo socialiniuose tinkluose tai, kad mažėja komunikacija tarp šeimos narių, atsiranda internetinės patyčios, kurios iš realios erdvės vis labiau persikelia į virtualią.

Kuo motyvuoja jaunimą kompiuterinė komunikacija? Tai, kad čia vyksta dalijimasis informacija. Tai jau tapo įprastas laiko leidimas, kartu ir pramoginis poilsis. Čia galima rasti karščiausias naujienas ir naujas tendencijas, vyksta draugiškas bendravimas, profesinis tobulėjimas. Kompiuteris tampa ir kaip pabėgimas/išsigelbėjimas nuo nemalonių situacijų. Galimybė susirasti naujų draugų, užmesti bendravimą su priešinga lytimi, kas realiai pakankamai drovu. Socialiniai tinklai sudaro galimybę ypač **greitai** sužinoti naujienas iš draugų gyvenimo. Tai greičiau, detaliau ir paprasčiau nei telefonu. Taip pat užtikrina didesnę galimybę bendrauti su kitais ir rasti platesnę bendraujančių auditoriją. Svarbiais komunikavimo tinkluose motyvais yra: galimybė dalyvauti diskusijose, priklausyti kažkokiai grupei, laisvai išreikšti save, žinoti kitų nuomonę, susirasti naujų bendravimui draugų. Komunikaciją virtualioje erdvėje skatina ir gaunamas socialinis palaikymas, socialinis pasitenkinimas, informacijos mainai bei kooperacija.